

Левко Легкий

ІСТОРІЯ СВІТОВОГО ФУТБОЛУ

*Енциклопедичний
довідник*

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

Легкий Левко

ЛЗ8 Історія світового футболу. — Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. — 576 с.; іл.

ISBN 978-966-10-0141-0

Підсумком творчої праці Левка Легкого — відомого аналітика, який займається тематичною статистикою вже майже півстоліття, — стало перше в Україні й уже тим унікальне довідкове видання “Історія світового футболу”.

У книзі подано ретроспективу зародження популярної гри, основні зміни в її правилах, а також становлення ФІФА та регіональних футбольних конфедерацій. З енциклопедичною скрупульозністю автор висвітлює основні події, що відбувалися упродовж усіх 18 чемпіонатів світу, наводить вичерпну інформацію про чемпіонати Європи, здобутки національних збірних окремих країн; знайомить із хронологією виникнення літніх та зимових олімпійських змагань (передусім футбольних) і досягненнями славетних олімпійських спортсменів. Окремо відображено не менш цікаві матеріали про розвиток футболу в Росії і незалежній Україні, участь клубів у боротьбі за єврокубки, яскраву еру легендарного Валерія Лобановського та історію шкіряного м'яча в Галичині з кінця XIX століття.

Щедро проілюстрована кількома сотнями унікальних архівних фото, “Історія світового футболу” розширить Ваші уявлення про цю справді народну гру. Ви довідаєтесь про відомі чи досі неznані баталії на зелених килимах планети, Європи, рідного краю.

У семи розділах книги обсягом близько 600 сторінок подано багатий аналітичний і статистичний матеріал, котрий стане у пригоді спортивним журналістам, коментаторам, викладачам, студентам профільних вищих навчальних закладів та спортивних шкіл, — зрештою, усім любителям цієї неперевершеної гри мільйонів.

ББК 22.1я72

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

Від автора

Як видовище, футбол цікавий із будь-якими виконавцями. Наявність гострих ситуацій, азарт, боротьба за кожен м'яч по всьому полю і, нарешті, її завершення — ті магніти, що притягують серця людей до м'яча на зелених газонах...

Письменник Лев Кассіль про своє ставлення до футболу писав: “Ми любимо цю захоплюючу спортивну гру, наповнену внутрішнім драматизмом і яскравими, видовищними діями. Ми любимо цю гру, яка потребує водночас безрозсудної мужності й тверезого розрахунку, філігранної особистої техніки і безвідмовного злиття з колективом однодумців, миттєвої винахідливості й суворої дисципліни, раптового вибуху й тривалої вольової витримки, сильних м'язів і тренованого характеру”.

“Футбольний матч, — стверджував відомий спортивний журналіст Мартин Мержанов, — це своєрідний екзамен. Команда звітує перед глядачем про свою наполегливу й кропітку роботу над створенням єдиного ансамблю, показує вміння володіти м'ячем, свою технічну зрілість і винахідливість, зрештою, узгодженість колективних дій...”

Футбол — наймасовіший і найпопулярніший вид спорту. Це незаперечний факт. Причинами його панівного становища є, мабуть, простота і сталість правил гри, простір футбольного поля, на якому двадцять два гравці демонструють масу ігрових варіантів, створюючи безліч непередбачуваних ситуацій. А можливо, й те, що навіть аутсайдер може отримати перемогу над знаним фаворитом. Уболівальники, йдучи на стадіон, живуть надією, що стануть свідками грандіозного футбольного спектаклю, в якому переможуть їхні улюбленці.

Мета цього видання — спроба узагальнити вже відомі факти, показати розвиток футболу на континентах, його масовість.

Історія цієї захоплюючої гри зберігає чимало напівзабутих сторінок — не тільки цікавих, а й повчальних. Вони можуть розповісти читачеві про подібність тодішніх ігор із сучасною грою, про досягнення сучасного футболу, зокрема, вітчизняного. Особливу увагу приділено найкращим командам і гравцям світу, чемпіонатам світу з футболу, Олімпійським іграм, чемпіонатам Європи, Америки, Африки та Азії. Окремий розділ присвячено розвитку

футболу в Росії, Радянському Союзі. Розділ “Футбол в Україні” розповість про виникнення і становлення гри в різних куточках України за часів перебування під владою іноземних держав, перші кроки і здобутки в незалежній державі на рівні національного чемпіонату. “Галицькій копанці” присвячено окремий розділ через наявність суперечливих футбольних подій, котрі відбувалися під час панування на теренах Західної України влади Габсбургів, панської Польщі, Радянського Союзу.

Автор книги не ставив за мету детальну розповідь про окремі турніри чи національні чемпіонати, бо для цього знадобилося б багатотомне видання.

Ця праця не претендує на стовідсоткову точність і вичерпність фактів, оскільки в історії футболу є ще багато “білих” плям.

Отже, ще одна книжка про футбол ...

Сподіваюсь, вона не залишить Вас байдужими, і Ви знайдете для себе потрібну, цікаву інформацію.

Європейський Суперкубок

З 1972-го року в Європі проводиться турнір для виявлення переможця між володарями Кубка чемпіонів і Кубка володарів Кубків. Ініціатором проведення найбільш юного європейського турніру виступила нідерландська газета “Де Телеграф”. Якщо перший розіграш цього трофею був неофіційним, то уже наступний відбувся під патронатом УЄФА. Через велику насиченість у календарях чемпіонатів досить часто не вдавалося визначити ігрові дні для проведення матчу за Суперкубок. Двічі в 1974-му і 1981-му роках суперники так і не домовилися про строки проведення матчів, і Суперкубок залишився нерозіграним. У 1985-му році Суперкубок не розігрався через дискваліфікацію англійських клубів. У 1984-му, 1986-му, 1991-му роках Суперкубок розігрувався тільки в одному матчі, а починаючи з 1998-го року він постійно розіграється в Монте-Карло в третій декаді серпня і лише в одному матчі.

Отже, з 1972-го по 2005-й роки відбулося 30 розіграшів Суперкубка. Тільки 20 команд із 10-ти країн завойовували цей Кубок. Рекордсменом став італійський “Мілан” — чотири, нідерландський “Аякс” — 3, іспанські

“Барселона” і “Валенсія”, італійський “Ювентус”, англійський “Ліверпуль” та бельгійський “Андерлехт” — по 2, англійські “Манчестер Юнайтед”, “Астон Вілла”, “Тотенхем”, “Челсі”, італійські “Лаціо” і “Парма”, іспанський “Реал”, португальський “Порту”, бельгійський “Махелен”, румунський “Стяуа”, шотландський “Абердін” та українське “Динамо” володіли Суперкубом по одному разу.

Усі фінали Суперкубка УЄФА

1972 р. — “Аякс” (Нідерланди) — “Рейнджерс” (Шотландія) — 3 : 1, 3 : 2;

1973 р. — “Аякс” (Нідерланди) — “Мілан” (Італія) — 0 : 1, 6 : 0;

1974 р. — —

1975 р. — “Динамо” (Київ, СРСР) — “Баварія” (Німеччина) — 1 : 0, 2 : 0;

1976 р. — “Андерлехт” (Бельгія) — “Баварія” (Німеччина) — 1 : 2, 4 : 1;

1977 р. — “Ліверпуль” (Англія) — “Гамбург” (Німеччина) — 1 : 1, 6 : 0;

1978 р. — “Андерлехт” (Бельгія) — “Ліверпуль” (Англія) — 3 : 1, 1 : 2;

1979 р. — “Нотінгем” (Англія) — “Барселона” (Іспанія) — 1 : 0, 1 : 1;

1980 р. — “Валенсія” (Іспанія) — “Нотінгем” (Англія) — 1 : 2, 1 : 0;

1981 р. — —
1982 р. — “Астон Вілла” (Англія) —
“Барселона” (Іспанія) — 0 : 1, 3 : 0;
1983 р. — “Абердин” (Шотландія) —
“Гамбург” (Німеччина) — 0 : 0, 2 : 0;
1984 р. — “Ювентус” (Італія) — “Лі-
верпуль” (Англія) — 2 : 0;
1985 р. — —
1986 р. — “Стяуа” (Румунія) — “Ди-
намо” (Київ, СРСР) — 1 : 0;
1987 р. — “Порту” (Португалія) —
“Аякс” (Нідерланди) — 1 : 0, 1 : 0;
1988 р. — “Мехелен” (Бельгія) —
ПСВ “Ейндховен” (Нідерланди) —
3 : 0, 0 : 1;
1989 р. — “Мілан” (Італія) — “Бар-
селона” (Іспанія) — 1 : 1, 1 : 0;
1990 р. — “Мілан” (Італія) — “Самп-
дорія” (Італія) — 1 : 1, 2 : 0;
1991 р. — “Манчестер Юнайтед”
(Англія) — “Црвена Звезда” (Югосла-
вія) — 1 : 0;
1992 р. — “Барселона” (Іспанія) —
“Вердер” (Німеччина) — 1 : 1, 2 : 1;
1993 р. — “Парма” (Італія) — “Мі-
лан” (Італія) — 0 : 1, 2 : 0;
1994 р. — “Мілан” (Італія) — “Арсе-
нал” (Англія) — 0 : 0, 2 : 0;

1995 р. — “Аякс” (Нідерланди) —
“Сарагоса” (Іспанія) — 1 : 1, 4 : 0;
1996 р. — “Ювентус” (Італія) —
“ПСЖ” (Франція) — 6 : 1, 3 : 1;
1997 р. — “Барселона” (Іспанія) —
“Боруссія” (Дормунд, Німеччина) —
2 : 0, 1 : 1;
1998 р. — “Челсі” (Англія) — “Реал”
(Іспанія) — 1 : 0;
1999 р. — “Лаціо” (Італія) — “Ман-
честер Юнайтед” (Англія) — 1 : 0;
2000 р. — “Галатасарай” (Туреччи-
на) — “Реал” (Іспанія) — 2 : 1;
2001 р. — “Ліверпуль” (Англія) —
“Баварія” (Німеччина) — 3 : 2;
2002 р. — “Реал” (Іспанія) — “Фей-
норд” (Нідерланди) — 3 : 1;
2003 р. — “Мілан” (Італія) — “Пор-
ту” (Португалія) — 1 : 0;
2004 р. — “Валенсія” (Іспанія) —
“Порту” (Португалія) — 1 : 0;
2005 р. — “Ліверпуль” (Англія) —
ЦСКА (Росія) — 3 : 1;
2006 р. — “Сарагоса” (Іспанія) —
“Барселона” (Іспанія) — 3 : 0.
2007 р. — “Мілан” (Італія) — “Севі-
лья” (Іспанія) — 3 : 1.
2008 р. — “Зеніт” (Росія) — “Манчес-
тер Юнайтед” (Англія) — 2 : 1.

представляла команда МДО, яка зайняла 5-те місце.

В 1960-му році в Луцьку були створені команди “Волинь” (1960-1967, 1989-1991 роки), “Торпедо” (1968-1971 роки), СК “Луцьк” (1972-1976 роки).

Дебют на всесоюзному рівні вдался. Перша зустріч у Кіровограді принесла перемогу гостям — 3:1, а В.Бойченко відзначився “хет-триком”. Виступаючи в класі “Б”, лучани займали місця в нижній половині таблиці.

В 1968-му році команду передано під опіку “Машзаводу”, і вона отримала назву “Торпедо”. В 1970-му році відбулася реорганізація змагань, але лучани залишилися у класі “Б”. На фініші зонального турніру команда зайняла друге місце. Загалом у класі “Б” команда провела 11 сезонів. Зіграла 388 матчів. Отримала 98 перемог, 120 матчів звела внічию та зазнала 170-ти поразок, за різниці 327:485 м'ячів.

У 1971-му році луцькому “Торпедо” надано місце в другій лізі. Та команда пробула там лише один сезон. Луцьк не залишився без команди майстрів. Арміяці Львова під керівництвом М.Рибачака переїхали у Луцьк і розпочали виступи за місто волинян.

Перша яскрава сторінка в історію волинського футболу була вписана в 1975-му році. Команда СК “Луцьк”, набравши 39 очок, стала бронзовим призером і здобула “Рубіновий кубок” найрезультативнішої команди у зоні. В 1977-му році арміяці повернулися до Львова, а в Луцьку було створено фактично новий колектив на чолі зі старшим тренером В.Байсаровичем.

Перший успіх після 1975-го року прийшов у 1981-му. Тоді команда зайняла 8-ме місце. У 1984-му році

“Торпедо” в фінальному турнірі зайняло 6-те місце.

В 1989-му році волиняни під керівництвом В. В. Кварцяного завоювали золоті медалі чемпіонів України (+32=14-6, м'ячі 84-38). Золоті медалі голова федерації футболу України М. Фоміних вручив: В. Антоноку, р. Лайзану, М. Бурчу, О. Федюкову, І. Польному, Г. Шухману, А. Зербейльншцу, А. Раденку, М. Слущі, В. Дикому, А. Федецькому, П. Філонюку, В. Мозолюку, С. Ковальову, В. Гащину, В. Мартинюку, Р. Крещинину.

Загалом у другій лізі команда провела 21 сезон. Зіграла 1034 матчі. Отримала 365 перемог, 268 нічиїх і зазнала 401-ї поразки, за різниці 1072:1203 м'ячів. Найбільший внесок у становлення команди зробили тренери: Ю. Аванесов, В. Байсарович, В. Кварцяний, Є. Кеслер і М. Маркевич.

Дев'ять сезонів (1192–1995/96, 2002/03–2005/06 рр.) провела “Волинь” у вищій лізі чемпіонату України. Зіграла 270 матчів: +87 =56 –127, м'ячі 277–388. Найвище досягнення — 6-е місце у сезоні 2002/03 рр. У першій лізі (1996/97–2001/02, 2006/07–2007/08 рр.) волиняни зіграли 302 матчі: +141 =48 –113, м'ячі 394–341. Досягнення в лігах майстрів команда здобувала під керівництвом тренера В. Кварцяного.

Три сезони (1992/93–1994/95 рр.) команда “Верес” (Рівне) виступала у вищій лізі чемпіонату України. Зіграла 98 матчів: +27 =25 –46, м'ячі 89–141. У 1992, 1195/96, 1996/97 рр. рівняни виступали у першій лізі. Зіграли 114 матчів: +40 =26 –48, м'ячі 113–143. Краще досягнення — 1-е місце у сезоні 1992 року.

Використані джерела

1. Фролов В.В. Футбол в СССР. Справочник. — М.: Физкультура и спорт, 1951.
2. Хавин Б.Н. Все об олимпийских играх. — М.: Физкультура и спорт, 1979.
3. Пехр Иржи. Футбол. Путеводитель по чемпионатах мира. — М.: Физкультура и спорт, 1985.
4. Горбунов А., Лукашин Ю. 50 чемпионатов СССР по футболу. Справочник. — М.: Советский спорт, 1988.
5. Воскресенский Б.М., Кулибабенко В.Н. Футбол в фалеристике, датах и событиях. К.: Изд-ство ЦК ЛКСМУ “Молодь”, 1990.
6. Скоцень О. Львівський “батьра” у кийському “Динамо”. — К.: Бібліотека “Молоді України”, 1992.
7. Чуйко О. “Динамо” Київ у 54 чемпіонатах СРСР (1936–1991). — К.: 1995.
8. Lwow-Wilno. Kolekcija Klubow. Tom 4. Polska. Katowice, 1997.
9. Попов С.М. Футбольна карта України. Львів 1894–1939 рр. — Львів, 1997.
10. Михалюк Ю., Мелех Р., Назаркевич Ю. Історія львівського футболу. — Л.: Галицька Видавнича Спілка, 1999.
11. Федоренко І. Золоті сторінки олімпійського спорту України. — К.: “Олімпійська література” НУФВСУ, 2000.
12. Михалюк Ю., Гусак М., Дикий І. Футбольний атлас України. — Львів, 2001.
13. Кульчицький І., Назаркевич Ю. Рік за роком. “Карпати”. 1963–2003. — Львів, 2003.
14. Михалюк Ю. Таємниці львівського футболу. — Львів: Літературна агенція “Піраміда”, 2004.
15. Кулеба В. 60 новел кийського футболу. — К.: ВАТ “Кийська правда”, 2004.
16. Кириченко И. Олимпийский футбол. — К.: “День печати”, 2004.
17. Кобрин Б., Михалюк Ю. Львівське коріння українського футболу. — Львів: Літературна агенція “Піраміда”, 2005.
18. Гольдес И.В. Клубные турниры. — М.: “Олимпия Пресс”, 2005.
19. Корваченко Ю. Топ-футбол. Ежемесячный журнал. №1, Январь, 2006. — К.: Издательский дом “Мир футбола”, 2006.
20. Елагин А. Чемпионаты Европы. 1960–2004. М.: Олимпия Press, 2006.
21. Корзаченко Ю. ТОП-футбол. Ежемесячный журнал. №6 июнь 2006. — К.: Издательский дом “Мир футбола”, 2006.
22. Франков А. Великие клубы. “Спартак” Москва. №9.2006. — К.: “Юнивест-Принт”, 2006.
23. Линник Ю. Еженедельник “Матч”. №32 декабрь 2006. — К.: Издательский дом “Мир футбола”, 2006.
24. Сало І. Футбол ... зі слъозами. — Львів: Каменярь, 2007.
25. Реднидж К. Футбол. Пер. с англ. У.В. Цапиной, О.В. Павловой. — М.: РосМЕМ, 2007.
26. Несеню Н. Клубный журнал “Динамо” Киев. №2, апрель, 2007 — К.: ЗАО “Динамо” Киев, 2007.
27. Франков А. Футбол. Спецприложение. №4, апрель, 2007. — К.: Типография “Новый друк”, 2007.
28. Франков А. Великие. Спецприложение. №4, октябрь, 2007. — К.: Типография “Новый друк”, 2007.
29. Пильчевский Ю. Весь спорт. Спецвыпуск. Июнь, 2004. — К.: Типография “Новый друк”, 2004.

Зміст

Від автора	3
Міжнародна федерація футбольних асоціацій і міжнародні футбольні конфедерації	5
Перші кроки народної гри	7
ФІФА і міжнародні футбольні конфедерації	15
Основні зміни в правилах гри	21
Чемпіонати світу (1930-2006)	23
Богиня Ніке покидає Європу	25
За олімпійською системою	28
Перші нововведення	31
“Маракана” ридає	34
Дорога плата за халатність	37
Дебют збірної Радянського Союзу	40
Бразильська самба на Сантьяго	43
Драма на Уемблі	46
На землі Майя і Ацтеків	50
Вперше за Кубок ФІФА	54
Аргентинське танго	58
Нововведення президента Жоао Авеланжа	62
Вимушене повернення на землю ацтеків	66
Усі дороги ведуть на Апенінський півострів	71
Американці встановлюють рекорд відвідування стадіонів ..	76
Вперше на вершині світового Олімпу	81
Вперше на азійському континенті	87
У когорті світової еліти	94
Під прапором п'яти кілець	107
Історія Олімпіад	109
I Олімпійські ігри	111
II Олімпійські ігри	112
III Олімпійські ігри	113
IV Олімпійські ігри	114
V Олімпійські ігри	116
VII Олімпійські ігри	117
VIII Олімпійські ігри	118
IX Олімпійські ігри	119
X Олімпійські ігри	121
XI Олімпійські ігри	122

XIV Олімпійські ігри.....	123
XV Олімпійські ігри	124
XVI Олімпійські ігри.....	126
XVII Олімпійські ігри	128
XVIII Олімпійські ігри.....	130
XIX Олімпійські ігри	132
XX Олімпійські ігри	133
XXI Олімпійські ігри.....	135
XXII Олімпійські ігри	137
XXIII Олімпійські ігри.....	139
XXIV Олімпійські ігри	141
XXV Олімпійські ігри.....	143
XXVI Олімпійські ігри	145
XXVII Олімпійські ігри.....	147
XXVIII Олімпійські ігри	149
XXIX Олімпійські ігри	151
Географія зимових Олімпіад.....	157
Погляд у минуле.....	164
Вперше за програмою МОК	166
Вихід на світову арену	168
Українська діаспора на Олімпіадах.....	174
У вільній Україні.....	179
Перший злет синьо-жовтого стягу	180
Зірки XX століття.....	182

На стадіонах п'яти континентів..... 185

Чемпіонати Європи	187
Перший Кубок Європи	189
Другий Кубок Європи	191
Третій чемпіонат Європи.....	194
Четвертий чемпіонат Європи.....	197
П'ятий чемпіонат Європи	200
Шостий чемпіонат Європи.....	203
Сьомий чемпіонат Європи.....	206
Восьмий чемпіонат Європи	210
Дев'ятий чемпіонат Європи.....	214
Десятий чемпіонат Європи.....	218
Одинадцятий чемпіонат Європи	221
Дванадцятий чемпіонат Європи.....	226
Тринадцятий чемпіонат Європи.....	231
Призери 13 чемпіонатів Європи	237
Таблиця здобутків команд-учасниць чемпіонатів Європи (1960-2008 роки).....	238
Підсумкове резюме	240
Чемпіонат Америки (Кюпа Америка)	244

Чемпіонати Африки	251
Азійські чемпіонати (Кубок Азії)	254
Кубок Націй Океанії	258
Жіночий футбол	259
Кубок (Ліга) чемпіонів	263
Кубок УЄФА	267
Кубок володарів Кубків.....	271
Європейський Суперкубок.....	273
Міжконтинентальний Кубок.....	275
Інші кубки	279
Золотий м'яч.....	297

Футбол у Росії 301

Футбол у дореволюційній Росії	303
Футбол в СРСР	312
Футбол у пострадянській Росії	322
П'ятдесят чотири футбольні чемпіонати СРСР	333

Україна футбольна..... 395

Період зародження.....	397
На всеросійському і міжнародному рівнях.....	404
Найтитилований клуб України	423
В Лігах майстрів Союзу	447
Футбол у незалежній Україні	461
Досягнення клубів у Єврокубках.....	498
На рівні збірних... ..	502
Україна в еліті світового футболу.....	506
Феномен Лобановського.....	511

Галичанська копанка..... 515

Сторінки історії.....	517
Змагання на найвищому рівні.....	527
Український футбол у Львові за Польщі.....	533
Галичанські клуби.....	536
Львівський футбол і	546
Відродження “Карпат”	555

Використані джерела	571
---------------------------	-----

КНИГА ПОШТОЮ
"НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН"
A/C 529
м. Тернопіль, 46008
☎ (0352) 287489
511141
mail@bohdan-books.com

ЗАМОВЛІЙТЕ
КНИГИ ПОШТОЮ

Навчальне видання

ЛЕГКИЙ Левко

ІСТОРІЯ СВІТОВОГО ФУТБОЛУ

Енциклопедичний довідник

Головний редактор *Богдан Будний*

Редактор *Наталя Паскевич*

Художник обкладинки *Володимир Басалига*

Дизайн та комп'ютерна верстка *Андрія Кравчука*

Підписано до друку 6.09.2009. Формат 70x100/16. Папір офсетний.

Гарнітура Century Schoolbook. Друк офсетний.

Умовн. друк. арк. 46,44. Умовн. фарбо-відб. 46,44.

Видавництво «Навчальна книга — Богдан»

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК № 370 від 21.03.2001 р.

Навчальна книга — Богдан, а/с 529, м. Тернопіль 46008

тел./факс (0352) 52-06-07; 52-05-48; 52-19-66

publishing@budny.te.ua

www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-0141-0

9 789661 001410